

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 7 จังหวัดเชียงใหม่ : ผลของการใช้โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพเชิงบวก คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตสาธารณะ
 - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนเชิงบวก
 - 2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด
- โดยมีรายละเอียด ต่อไปนี้

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตสาธารณะ

2.1.1 ความสำคัญของพฤติกรรมจิตสาธารณะ

ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในสังคม วิเคราะห์ได้ว่าเกิดจากการมีพฤติกรรมที่ขาดจิตสาธารณะของคนในสังคมเป็นสำคัญ เช่น (เวชพล อ่อนละมัย, 2552: ออนไลน์)

1. ปัญหายาเสพติด ซึ่งเกิดจากความเห็นแก่ตัวของผู้ชายไม่นึกถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นต่อไป
2. ปัญหามลพิษต่างๆ ที่เกิดจากความไม่รับผิดชอบต่อ หรือ ขาดจิตสำนึก เช่น
 - การปล่อยน้ำเสียออกจากโรงงาน โดยไม่ผ่านการบำบัด
 - การจอดรถยนต์โดยไม่ดับเครื่องยนต์ ทำให้เกิดควันพิษโดยเฉพาะในเมืองใหญ่
 - การตัดไม้ทำลายป่า
 - ปัญหาเด็กและคนชราถูกทอดทิ้ง
 - การใช้ทางเท้าสาธารณะเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม
 - การทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลอง
 - การฉีดสารเร่งเนื้อแดงในสัตว์เลี้ยง โดยเฉพาะสุกร ซึ่งมีผลต่อโรคร้ายไข้เจ็บในมนุษย์ เช่น โรคมะเร็ง เป็นต้น

การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน การที่คนในสังคมขาดจิตสาธารณะจะมีผลกระทบต่อบุคคลรอบคร้ววงศ์กร อีกทั้งยังมีผลกระทบต่อชุมชนระดับประเทศ และระดับโลกดังนี้ (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร, 2543 : 22-29)

ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. สร้างความเคียดรื้อนให้กับตนเอง
2. สร้างความเคียดรื้อนให้กับคนอื่น

ผลกระทบระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง
2. การแก่งแย่งทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

ผลกระทบระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร
2. ความเห็นแก่ตัวแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น
3. การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรมาเป็นสมบัติส่วนตัว
4. องค์กรไม่ก้าวหน้าประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

ผลกระทบในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ชุมชนอ่อนแอขาดการพัฒนาเพราะต่างคนต่างอยู่สภาพชุมชนมีสภาพเช่นไร ก็ ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนายั่งยืนไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง
2. อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง
3. ขาดศูนย์รวมจิตใจขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหาเพราะคนในชุมชนมองปัญหา ของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ขาดคนอาสา นำพาการพัฒนาเพราะกลัวเสียทรัพย์สินกลัวเสียเวลาหรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ผลกระทบในระดับชาติ ถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดปัญหา คือ

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหา ไม่ได้เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม
2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลังเนื่องจากขาดพลังของคนในสังคมเมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ก็จะไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

3. เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกเกิดการแก่งแย่งแข่งขันเห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้องเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

ผลกระทบในระดับโลก ถ้าบุคคลชาติจิตสาธารณะจะทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างประเทศทำให้เกิดปัญหาในระดับต่างๆดังนี้

1. เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศเพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกันกลัวประเทศอื่นจะโจมตีจึงต้องมีอาวุธที่รุนแรงมีอำนาจในการทำลายสูงไว้ในครอบครองเพื่อข่มขู่ประเทศอื่นและเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงครามในการตัดสินใจตัดสินปัญหา
2. เกิดการถั่นแก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศพยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน
3. เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างท้องถิ่นมองชนชาติ อื่นๆ เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเองถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

จากปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น อาจกล่าวได้ว่า จิตสาธารณะมีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นเหตุแห่งการเกิดปัญหาสังคมตามมาหลายประการ สาเหตุของการทำความผิด ส่วนหนึ่งมาจาก ปัญหาการขาดจิตสาธารณะ นั่นเอง กล่าวคือ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ไม่รับผิดชอบต่อสมบัติส่วนรวม เอารัดเอาเปรียบคนอื่น ไม่สนใจว่าจะเกิดปัญหาต่อผู้อื่น ตำนึงเฉพาะตัวเองเป็นสำคัญ ขาดการยับยั้งชั่งใจในการดำเนินชีวิต ขาดวินัยในการอยู่ร่วมกัน ขาดความกตัญญูรู้คุณผู้มีพระคุณและสิ่งแวดล้อม ขาดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ขาดทักษะในการควบคุมอารมณ์และการจัดการกับปัญหาอย่างมีสติ และขาดแนวทางการใช้ชีวิตอย่างเพียงพอ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าจิตสาธารณะเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่สมควรสร้างให้เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนผู้ทำความผิด

2.1.2 ความหมาย องค์ประกอบ และตัวชี้วัด พฤติกรรมจิตสาธารณะ

พฤติกรรมจิตสาธารณะ มาจากคำว่า พฤติกรรม และ จิตสาธารณะ ในทางจิตวิทยา ให้ความหมายของพฤติกรรมว่า หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมทุกอย่างที่มนุษย์แสดงออกมา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บุคคลอื่นสามารถมองเห็นได้ หรือสังเกตเห็นได้ เช่น พฤติกรรมก้าวร้าวที่แสดงออกให้เห็นได้ การเดิน การยืน การนอน การนั่ง การพูด หรือกิริยาท่าทางต่างๆ เป็นต้น และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ซึ่งเป็น

พฤติกรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัด เช่น ความคิด ความรู้สึก หัสนคติ หรือเจตคติ การรับรู้ การตัดสินใจ เป็นต้น (นงลักษณ์ ไหว้พรหม, 2555 : ระบบออนไลน์)

สำหรับความหมายของ จิตสาธารณะ นั้น ได้มีการกำหนดคำศัพท์ของคำว่า “จิตสาธารณะ” ไว้อย่างหลากหลาย ทั้งคำที่ใช้ในภาษาไทย เช่น จิตสาธารณะ สำนักสาธารณะ จิตสำนักสาธารณะ จิตอาสา จิตสำนักทางสังคม จิตสำนักต่อส่วนรวม ความสำนึกทางสังคม เป็นต้น และคำที่ใช้ในภาษาอังกฤษ เช่น Public Consciousness ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 261) ไม่ได้ให้ความหมายของจิตสาธารณะไว้โดยตรง แต่ได้ให้ความหมายแบบแยกคำ เป็น 2 คำ คือคำว่า จิต หมายถึง ใจ หรือ ความรู้สึกนึกคิด และคำว่า สาธารณะ มีความหมายว่า ทั่วไป เป็นของกลางสำหรับส่วนรวม ดังนั้น เมื่อนำ 2 คำมารวมกันจิตสาธารณะจึงมีความหมายถึงความรู้สึกนึกคิดต่อสิ่งที่เป็นของส่วนรวมที่บุคคลใช้ร่วมกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552 : 17) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า หมายถึง การกระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรม และไม่กระทำการที่เสื่อมเสีย หรือเป็นปัญหาต่อสังคม ประเทศชาติ การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์ เป็นกุศล และมุ่งทำกรรมดีที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลาย เบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม การกระทำและคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี การลดความขัดแย้งและการให้ขวัญและกำลังใจต่อกัน เพื่อให้สังคมโดยส่วนรวมมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2542 : 14) ได้ให้ความหมายจิตสำนักสาธารณะว่า เป็นการรู้จักเอาใจใส่ เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติมีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบง่าย ประหยัด และมีความสมดุลระหว่างมนุษยชาติ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2550 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า หมายถึง จิตสำนึกเพื่อส่วนรวมหรือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจเพื่อส่วนรวมโดยแสดงออกด้วยการอาสาไม่มีใครบังคับ หรือหมายถึง การที่บุคคลตระหนักรู้และคำนึงถึงประโยชน์สุขส่วนรวมและสังคม เห็นคุณค่าในการเอาใจใส่ ดูแลรักษาสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ

ชาย โพธิ์สิตา และ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2540 : 22) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่า หรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทาง

สังคมและสิ่งต่างๆ ที่เป็นสิ่งสาธารณะที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของ หรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิด หรือการกระทำที่แสดงออกมา

นอกจากนี้ จิตสาธารณะ ยังแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (ชาย โพธิธิตา และ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร, 2540 : 23)

องค์ประกอบที่ 1 คือ การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การดูแลรักษาของส่วนรวมใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่
2. ลักษณะการใช้ของส่วนรวมรู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม

องค์ประกอบที่ 2 คือ การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม
2. การรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 3 คือ การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง
2. การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

ตารางที่ 2.1 องค์ประกอบของนิยาม และตัวชี้วัดพฤติกรรมเชิงจิตสาธารณะ (ชาย โพธิ์สีดา และถัดดาวัลย์ เกษมเนตร, 2540 : 23)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
การใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การดูแลรักษาของส่วนรวมใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่ ลักษณะการใช้ของส่วนรวมรู้จักใช้ของส่วนรวมอย่าง 2. ประหยัดและทะนุถนอม
การถือเป็นหน้าที่	<ol style="list-style-type: none"> 1. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม 2. การรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม
การเคารพสิทธิ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเองการ 2. เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรมนั้น

จากความหมาย องค์ประกอบ และตัวชี้วัดพฤติกรรมเชิงจิตสาธารณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมจิตสาธารณะหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ และพึงพอใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ดูแล รักษาสาธารณะสมบัติ พลังงานและสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมุ่งทำ เพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีระเบียบวินัย รักษากฎเกณฑ์ของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความกตัญญูทดแทนสิ่งแวดล้อมและบุคคลผู้มีบุญคุณ ตลอดจนมีความฉลาด ทางอารมณ์ และเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง เน้นความเรียบง่าย ประหยัด และเกิดความสมดุลบนฐานของความเพียงพอ

2.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะ

การพัฒนาจิตสาธารณะตามแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ตอนหนึ่งว่า “...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือ คำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอใน ความต้องการก็มีความ โลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใด มีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...” (พระราชดำรัสเนื่อง ในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้รับการเชิดชูสูงสุดจากองค์การสหประชาชาติ (UN) โดยนายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯถวายรางวัล The Human Development Lifetime Achievement Award แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เมื่อ 26 พฤษภาคม 2549 และได้มี ปาฐกถาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นปรัชญาที่สามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเอง คู่ หนึ่งบ้าน และสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด เป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศ โดยที่องค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศต่างๆที่เป็นสมาชิก 166 ประเทศ ยึดเป็นแนวทางสู่ การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552 : 23)

แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ นับว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญ ที่สุดในการสอนคนให้มีจิตสาธารณะ ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการ ปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งคำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่ เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ กล่าวคือการยึดตนอยู่บนทางสายกลาง
2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไป อย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะ เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ
3. การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการ เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่คาด ว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล คือการเตรียมพร้อมรับมือกับการแก้ปัญหาต่างๆที่ อาจเกิดขึ้น

องค์ประกอบด้านเงื่อนไข ความพอเพียงต้องอาศัย 2 เงื่อนไข ดังนี้

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการ วางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ
2. เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความ ซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

โดยสรุปแล้ว การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความ พอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2549)

แนวทางการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

ชัยวัฒน์ ตูทธิรัตน์ (2552: 26) ได้เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับบุคคล ระดับชุมชน และระดับประเทศ และแนวทางการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ดังนี้

ระดับบุคคล

1. รู้จัก พอ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น
2. พยายามพัฒนาทักษะ ความรู้ ความเข้มแข็งของตนเอง
3. ยึดทางสายกลาง พอใจกับชีวิตที่พอเพียง

ระดับชุมชน

1. รวมกลุ่ม ใช้ภูมิปัญญาของชุมชน
2. เอื้อเฟื้อกัน
3. พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ

ระดับประเทศ

1. ชุมชนร่วมมือกัน
2. วางระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง
3. พัฒนาระบบเศรษฐกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป
4. เติบโตจากข้างใน

แนวทางการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

1. ยึดหลัก สามพอ พออยู่ พอกิน พอใช้
2. ประหยัด
3. ประกอบอาชีพสุจริต
4. เน้นหาข่าว หาปลา ก่อนหาเงิน หาทอง
5. ทำมาหากินก่อน ทำมาค้าขาย
6. ใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่ดิน คินทุนสังคม

7. ตั้งสติมั่นคง ทำงานอย่างรู้ตัว ไม่ประมาท
8. ใช้ปัญญา ใช้ความรู้แท้
9. รักษาสุขภาพให้แข็งแรงทั้งกายและใจ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาจิตสาธารณะ ทั้งในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ โดยยึดหลัก 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และ 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไข ความรู้ และ เงื่อนไข คุณธรรม ซึ่งเมื่อบุคคลใดนำแนวทางดังกล่าวไปปฏิบัติอย่างจริงจัง จะส่งผลให้บุคคลนั้นมีจิตสาธารณะ ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม

หลักคำสอนทางศาสนากับการพัฒนาจิตสาธารณะ

ศาสนาทุกศาสนาล้วนแล้วสอนให้คนเป็นคนดี โดยในคำสอนของศาสนาจะมีแนวคิดที่สัมพันธ์ และเกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะแทรกอยู่เสมอ ดังนี้

ศาสนาพุทธ

หลักตั้งกษัตติ 4 ประกอบด้วย

ทาน คือการให้ การแบ่งปัน

ปิยวาจา คือการมีวาจาที่เรียบร้อย

อิตถจริยา คือการกระทำที่เป็นประโยชน์

สมานัตตา คือความเสมอต้น เสมอปลาย

หลักพรวาจาธรรม ประกอบด้วย

สังกะ คือความซื่อสัตย์

ทมะ คือความข่มใจ

ขันติ คือความอดทน

จาคะ คือการบริจาค เสียสละแบ่งปันแก่ผู้อื่น

หลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่

เมตตา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับความสุข

กรุณา หมายถึง ความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

มุทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี

อุเบกขา หมายถึง การรู้จักวางเฉย การวางใจเป็นกลาง

นอกจากนี้ กวิน ชุตินา (2552, อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552:27-28) ได้กล่าวถึงคำสอนของพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ ไว้ดังนี้

1. การให้ต้องไม่หวังผลตอบแทน ผู้ให้ต้องให้อิสระแก่ผู้รับ การให้โดยคาดหวังว่าจะมีอะไรตอบแทน (แม้แต่คำขอบคุณ) ไม่เรียกว่าการให้ เนื่องจากไม่บริสุทธิ์ หรือทำให้การให้เป็นการแลกเปลี่ยน ดังที่คนโดยทั่วไปมักจะ ใช้การให้เป็นเป็นเครื่องมือไปบังคับจิตใจคนอื่น
2. สิ่งที่ให้ต้องเหมาะสม เป็นการให้แล้วที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง กับผู้รับ ไม่ใช่ให้แล้วทำให้ผู้รับเป็นอันตราย เสียนิสัย หรือนำสิ่งที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้
3. การให้กับผู้สมควรได้รับ นั่นคือ ผู้รับเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะได้รับสิ่งนั้นจริงๆ รับไปแล้วก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การให้ด้วยอาการที่เหมาะสมถูกต้อง เป็นการให้ด้วยความเคารพในความเป็นมนุษย์ของเขา ไม่ใช่ให้แบบผู้เหนือกว่า

โดยสรุปแล้วการให้อย่างมีธรรมะ จึงเป็นการให้ที่เป็นไปโดยธรรมชาติ นำไปสู่การลดความเห็นแก่ตัวของผู้ให้ โดยไม่หวังผลใดๆตอบแทน

นอกจากนี้ศาสนาพุทธยังได้กล่าวถึงคุณธรรมด้าน การเสียสละ ซึ่งการเสียสละหมายถึงการให้การแบ่งปัน ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีเงื่อนไขว่าการให้หรือการเสียสละนั้นจะต้องไม่มีข้อแม้ ให้โดยไม่หวังผลตอบแทน ให้โดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์สุขของผู้อื่น

จะเห็นได้ว่า หลักคำสอนของศาสนาพุทธดังกล่าว มีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะ ซึ่งผู้ที่ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา จะเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม

ศาสนาคริสต์

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552:31) ได้กล่าวถึงหลักธรรมสำคัญในศาสนาคริสต์ คือ จริยธรรมเรื่องความรัก เป็นความรักของพระเจ้ามิใช่ความรักที่ประกอบด้วยตัณหา ราคะ แบบความรักของหนุ่มสาว แต่เป็นความรักที่มีเงื่อนไขคือความรักที่จะต้องมีการเสียสละ ศาสนาคริสต์สอนให้ผู้นับถือ และรักในพระเจ้า รักผู้อื่น สิ่งอื่น และรักแม้กระทั่งศัตรู นับว่าเป็นการเสียสละที่สูงสุด ในขณะที่เดียวกันพระเจ้ก็ทรงมีความรักต่อมนุษย์เช่นกัน ในคติของศาสนาคริสต์ว่าด้วยความรักพระเจ้า ได้ส่งพระบุตรคือพระเยซูลงมาไถ่โทษบาปให้แก่มวลมนุษย์ ด้วยการเสียสละชีวิตบนไม้กางเขน เพื่อให้มนุษย์ทั้งมวลหลุดพ้นจากบาป เป็น

แบบอย่างให้รู้จักการเสียสละ อันเป็นคำสอนที่ทำให้เกิดความสงบสุขขึ้นในโลก ซึ่งหากมนุษย์ในสังคมมีความรักต่อกัน รักผู้อื่นมากกว่ารักตนเองและเสียสละ เพื่อส่วนรวมแล้วแสดงถึงการมีจิตสาธารณะย่อมเกิดขึ้นและนำไปสู่ความสงบสุขของโลกอย่างยั่งยืนได้

ศาสนาอิสลาม

คำว่า อิสลาม แปลว่า สันติ ในสังคมที่จะมีสันติสุขได้นั้นจะต้องมีหลักจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสียสละ แบ่งปัน ทำให้เกิดความผูกพัน ความรัก ความสามัคคีขึ้นในสังคม หลักการเสียสละในศาสนาอิสลาม เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่ามียุทธวิธีในหลักคำสอน เช่น คำสอนเรื่องการปฏิบัติที่มุสลิมทุกคนจะต้องมีหน้าที่อย่างเคร่งครัดในเรื่องการทำละหมาด มุสลิมต้องเสียสละเวลาทำทุกวันอย่างเคร่งครัดวันละ 5 ครั้ง การเสียสละเช่นนี้ทำให้เป็นผู้ห่างจากความชั่ว (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552:32)

การบริจาค (ซากัต) เป็นการเสียสละให้ปันกัน ในสังคม ทำให้เกิดความผูกพัน สามัคคี ประองดองการถือศีลอด เป็นการเสียสละความสุขสบายจากการบริโภคใช้สอยมาเป็นการอดอาหาร และงดเว้นจากสิ่งที่คุณคนปกติควรจะได้รับ ทำให้เข้าถึงผู้ด้อยกว่าจนแคลน เกิดความยินดีที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

การเดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ซึ่งต้องเสียสละทั้งสุขภาพร่างกาย ทุนทรัพย์หรือแม้แต่ชีวิต ในอันที่กระทำสิ่งที่ดีว่าเป็นความดีของมุสลิมทุกคน คือการระลึกถึงพระเจ้า ศาสดา และได้พบกับพี่น้องมุสลิมทั่วโลก

นอกจากนี้ยังมีการเสียสละที่สูงสุดของมุสลิมคือการเสียสละชีวิต เพื่อปกป้อง รักษาศาสนาให้พ้นจากการรุกราน รังแกจากผู้อื่น ดังจะเห็นได้จากในปัจจุบันที่มุสลิมบางกลุ่มสามารถเสียสละชีวิตได้อย่างง่ายดายว่าเป็นเรื่องการปกป้องศาสนา ดังนั้นหากเราปลูกฝังให้คนมีความเสียสละเพื่อผู้อื่น โดยส่วนรวมแล้ว น่าจะนำมาซึ่งสันติสุขของโลกได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552:32)

คุณธรรมจริยธรรมกับจิตสาธารณะ

จากการวิเคราะห์ของไกรยุทธ ธีรดาสินันท์ (สังคมคุณธรรม, 2554 : 22) ได้แบ่งคุณธรรม เป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มทำหน้าที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยแรงผลักดัน

คุณธรรมชุดนี้ทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันภายในทำให้คนเกิดความเพียรพยายามทำในสิ่งที่มุ่งหมายไว้ให้สำเร็จ ได้แก่ ความมีวินัย ความอดทนอดกลั้น และ ความขยันหมั่นเพียร คุณธรรมทั้ง 3 ประการ

เปรียบเสมือนการสร้างฐานรากที่แข็งแกร่งให้กับบุคคล หรือหากเปรียบเป็นต้นไม้ ก็เหมือนการช่วยให้ต้นไม้มีรากแก้วที่แข็งแกร่งนั่นเอง

2. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยง

คุณธรรมชุดนี้ทำหน้าที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงสร้างแรงผลักดันให้เกิดคุณธรรมชุดแรก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ซื่อตรง และความรับผิดชอบ การปลูกฝังคุณธรรมชุดนี้ย่อมทำได้โดยการตอกย้ำผ่านการดำเนินชีวิตในวิถีประจำวัน การกระทำให้อุเป็นตัวอย่าง

3. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยเหนี่ยวรั้ง

คุณธรรมชุดนี้เป็นคุณธรรมที่เหนี่ยวรั้งไม่ให้คนทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ผิดหลักคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ความมีสติ และความพอเพียง โดยเฉพาะคุณธรรมด้านความพอเพียงนั้น หากพิจารณาจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “ความพอเพียง” จะเป็นฐานของความสุจริต ความไม่โลภ ด้านทานความอยากได้ตามกระแสวัตถุนิยม ที่มีผลต่อพฤติกรรมของเยาวชนไทยในปัจจุบัน

4. คุณธรรมที่เป็นปัจจัยสนับสนุน

คุณธรรมชุดนี้เป็นคุณธรรมที่สนับสนุนให้บุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยมุ่งหวังผลเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นคุณธรรมที่ส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม การเคารพและให้ความสำคัญต่อชีวิตให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมได้แก่ 1. ความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 2. ความกตัญญู กตเวทิต์ และ 3. ความเสียสละ ด้วยหลักของความเมตตา กรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการสร้างให้เกิดจิตอาสาที่จะส่งผลให้สังคมไทย เป็นสังคมคุณธรรมอย่างแท้จริง

จากแนวคิดในการแบ่งประเภทคุณธรรม ทั้ง 4 กลุ่ม ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวเด็กและเยาวชน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาจิตสาธารณะ ด้วย

ความฉลาดทางอารมณ์กับจิตสาธารณะ

จากนิยามของจิตสาธารณะที่ว่า การที่บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ รู้จักเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ตลอดจนมีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพไม่ทำให้สังคมได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของตน ซึ่งสอดคล้องกับนิยามของกรมสุขภาพจิตได้นิยามความฉลาดทางอารมณ์ไว้ดังนี้

กรมสุขภาพจิต (2543) ได้แบ่งองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เป็น 3 ด้าน คือ ดี เก่ง สุข ซึ่งประกอบด้วยความสามารถต่างๆดังต่อไปนี้

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

1.1 ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง ประกอบด้วย การรู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง การควบคุมอารมณ์และความต้องการได้ และมีการแสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 เห็นใจผู้อื่น ประกอบด้วย การใส่ใจผู้อื่น การเข้าใจและยอมรับผู้อื่น และการแสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

1.3 รับผิดชอบ ประกอบด้วย การรู้จักให้/รู้จักรับ การรับผิดชอบ/ให้อภัย และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตน มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจ แก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ประกอบด้วยความสามารถดังต่อไปนี้

2.1 รู้จักและมีแรงจูงใจในตนเอง ประกอบด้วย การรู้จักศักยภาพตนเอง การสร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเอง และการมีความมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมาย

2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา ประกอบด้วย การรับรู้และเข้าใจปัญหา การมีขั้นตอนในการแก้ปัญหา และการมีความยืดหยุ่น

2.3 มีสัมพันธภาพกับผู้อื่น ประกอบด้วย การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และการแสดงความเห็นที่ซื่อสัตย์อย่างสร้างสรรค์

3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ประกอบด้วย

3.1 ความภูมิใจในตนเอง ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าตนเอง และการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

3.2 พึงพอใจในชีวิต ประกอบด้วย การมองโลกในแง่ดี การมีอารมณ์ขัน และการพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3.3 มีความสงบทางใจ ประกอบด้วย การมีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข การรู้จักผ่อนคลาย และการมีความสงบทางจิตใจ

จากองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ดังกล่าว ทั้งด้าน ดี เก่ง สุข ซึ่งมีความสอดคล้องกับนิยามของจิตสาธารณะ ดังนั้นในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จึงน่าจะส่งผลต่อการพัฒนาจิตสาธารณะด้วย

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต (2543) ดังกล่าวข้างต้นสามารถแสดงเป็นตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต

องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์		องค์ประกอบย่อย
1. ดี	1.1 ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง	1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง 1.1.2 ควบคุมอารมณ์และความต้องการ 1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม
	1.2 เห็นใจผู้อื่น	1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น 1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น 1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม
	1.3 รับผิดชอบ	1.3.1 รู้จักการให้ รู้จักการรับ 1.3.2 รู้จักรับผิด รู้จักให้อภัย 1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
2. เก่ง	2.1 ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง	2.1.1 รู้ศักยภาพของตนเอง 2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเอง 2.1.3 มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย
	2.2 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา	2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา 2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม 2.2.3 มีความยืดหยุ่น
	2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น	2.3.1 รู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 2.3.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม 2.3.3 แสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์
3. สุข	3.1 ภูมิใจในตนเอง	3.1.1 เห็นคุณค่าในตนเอง 3.1.2 เชื่อมมั่นในตนเอง
	3.2 พึงพอใจในชีวิต	3.2.1 รู้จักมองโลกในแง่ดี 3.2.2 มีอารมณ์ขัน 3.2.3 พึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
	3.3 มีความสงบทางใจ	3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข 3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย 3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

2.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสาธารณะ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสาธารณะ พบว่า มีนักวิจัยหลายท่านที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะไว้ เช่น ศิริ แคนสา (2551) ได้ทำการศึกษา การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนคอนสวรรค์ สุรินทร์ งูวงศ์สุข (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทศนา ไชตินอก (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดกิจกรรมดาวความสะอาด พัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่นและจิตสาธารณะของนักเรียน โรงเรียนบ้านคร้อห้วยชัน (แย้ม มงคลสินธุ์) อำเภอเมือง ชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เดิม แสงไทยรักษ์ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะ ของนักเรียน โรงเรียนสตรีชัยภูมิ 2 ในรายวิชาโครงการบ้าน (อาหารและโภชนาการ) (2552) โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะ ด้านความมีน้ำใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เกียรติศักดิ์ แสงอรุณ (2552) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะสำหรับเยาวชนไทย : กรณีศึกษากลุ่มและเครือข่ายเยาวชนที่ทำงานด้านจิตสำนึกสาธารณะ เยาวนาทร อินทร์สำเภา (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตพิบูลบำเพ็ญ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี จากงานวิจัยจำนวน 6 เรื่องดังกล่าว มีผลการวิจัยที่สอดคล้องกันคือ จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ในหลายวิธีการด้วยกัน เช่น การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อม เสริมแรงทางบวก การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น โดยกลุ่มตัวอย่างมีจิตสาธารณะสูงขึ้น กล่าวคือ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อันเนื่องมาจากการไม่เห็นแก่ตัว และการเสียสละ เพื่อสังคม อันเป็นองค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะ

จะเห็นได้ว่า จิตสาธารณะเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม ส่งผลให้เด็กมีการแสดงพฤติกรรมความมีน้ำใจ ในด้านการแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือผู้อื่น และการเห็นอกเห็นใจอย่างเห็นได้ชัด และบ่อยครั้งมากขึ้น นอกจากนี้ การให้เสริมแรงทางบวก ยังช่วยกระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมความมีน้ำใจได้มากขึ้น ซึ่งเสริมแรงทางบวกได้แก่ การยกย่อง ชมเชย เนื่องมาจากเด็กได้แสดงความมีน้ำใจต่อผู้อื่น เด็กจะเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ เป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ ดังนั้นการที่จะพัฒนาให้เด็กได้ตระหนัก ควรเริ่มต้นจากการกระตุ้นภายในจิตใจ ให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากจะแสดงน้ำใจต่อผู้อื่นมากขึ้น (การพัฒนาจิตสาธารณะ, 2552 : ระบบออนไลน์)

จากการศึกษาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมั่นใจว่า จิตสาธารณะเป็นเรื่องที่สามารถพัฒนาได้ในหลายรูปแบบ และหลายวิธีการ และผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาน่าจะนำไปสู่การปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา ยังไม่พบว่ามีการพัฒนาจิตสาธารณะในกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญที่จะส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะ ในกลุ่มเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบต่อไปว่า มีปัจจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับจิตสาธารณะ ดังนี้ เช่น การศึกษาของ พิริยา นิลมาต (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในจังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 22,563 คนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คนจากจำนวน 17 โรงเรียนได้จากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้คือ คุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความความรับผิดชอบ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความกตัญญู กตเวทิตา ความฉลาดทางอารมณ์ พฤติกรรมการสอนของครู การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสำนึกสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ(R) อยู่ระหว่าง .127-.661

สุขุมล เกษมสุข (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 317 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อจิตสาธารณะ และการถ่ายทอดทางสังคม สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียนสาธิต ได้ร้อยละ 52.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 และพบว่า นักเรียนสาธิตที่มีเจตคติต่อจิตสาธารณะสูง มีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่มีเจตคติต่อจิตสาธารณะต่ำ นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก มีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมมาก มีพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดทางสังคมน้อย

นอกจากนี้ ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์จิตสำนึกสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่คุณธรรมจริยธรรมด้านความด้านความมีวินัย ด้านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความกตัญญู

กตเวที ความฉลาดทางอารมณ์ โดยสรุปคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ด้านความความรับผิดชอบ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความกตัญญูกตเวที ความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ จิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนภัส พันธุ์พลกฤต (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 806 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้น (LISREL) ในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์โดยรวมมากที่สุด และส่งผลโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อจิตสาธารณะ คือ ปัจจัยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความ กตัญญูกตเวที โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.68 ส่วนตัวแปรที่ส่งผลทางอ้อม ได้แก่ จิตพอเพียง ความฉลาดทางอารมณ์ การได้รับต้นแบบที่เหมาะสม และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม โดยมีค่า สัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .19 .23 .20 และ .26 ตามลำดับ

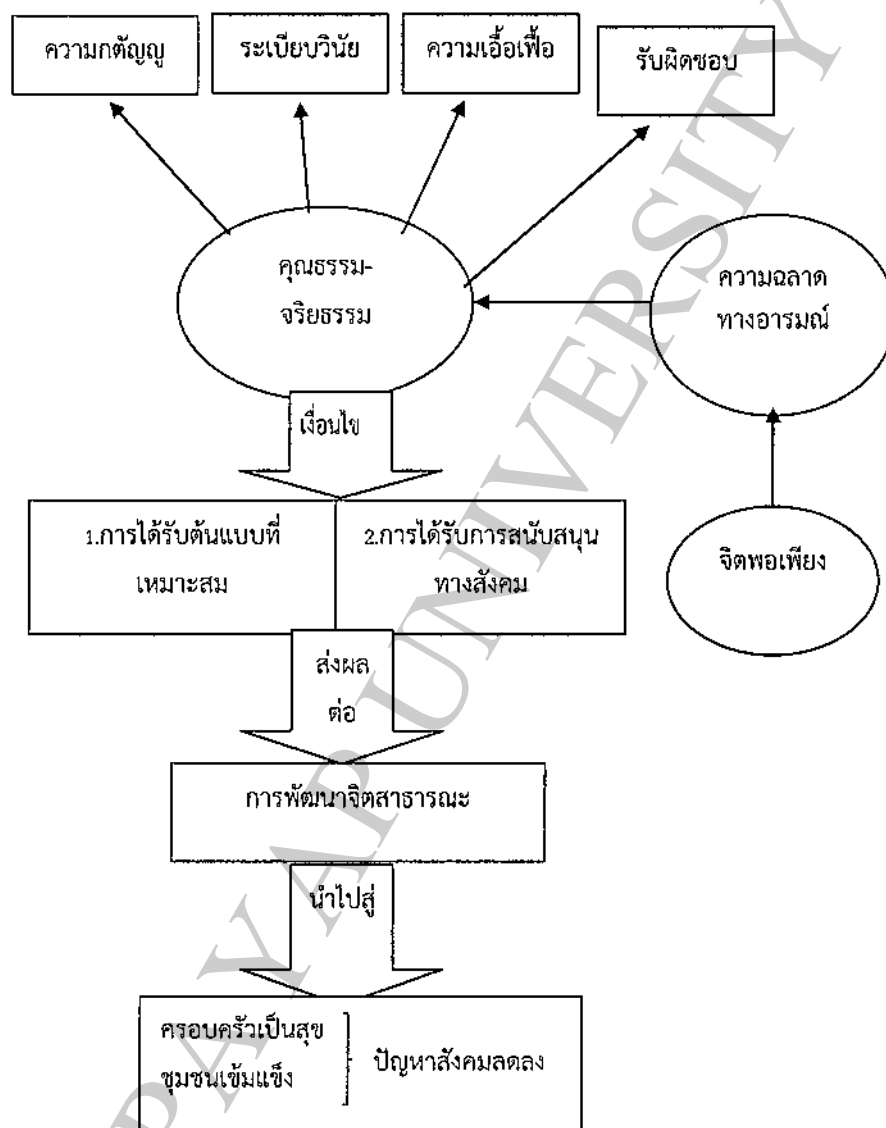
จากผลการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับพฤติกรรมจิต สาธารณะ หลายปัจจัย เช่น ความฉลาดทางอารมณ์ จิตพอเพียง การถ่ายทอดทางสังคม เจตคติต่อจิต สาธารณะ พฤติกรรมการสอนของครู การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ตลอดจน ปัจจัยด้านคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความกตัญญู เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็น องค์ประกอบของจิตสาธารณะ เพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดขึ้นในเด็ก และเยาวชนผู้กระทำความผิด ดังนี้

1. ปัจจัยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความมี ระเบียบวินัยรักษากฎกติกาของสังคม ความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณและ สิ่งแวดล้อม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน
2. ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และ ความต้องการของตนเอง ความรู้สึกเห็นใจผู้อื่น และการแก้ปัญหาอย่างมีสติ
3. ปัจจัยด้านการใช้ชีวิตแบบพอเพียง ประกอบด้วย การ รู้คุณค่าของเงิน เน้นความเรียบ ง่ายและประหยัด

จากงานวิจัยของ นงนภัส พันธุ์พลกฤต (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาจิต สาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน

ประถมศึกษาในเขตอ.เมือง จ.เชียงใหม่ ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความกตัญญูกตเวที และความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลโดยอ้อม ได้แก่ ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ และปัจจัยด้านจิตพอเพียง และได้นำปัจจัยเหล่านี้ไปพัฒนาแก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วได้ผล กล่าวคือ สามารถพัฒนาจิตสาธารณะได้ (นงนภัส พันธุ์พลกฤต, 2555 : 140-143) ซึ่งแสดงภาพ โมเดลการพัฒนาครั้งนี้

ภาพ 1 แผนภาพแสดงรูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ (นงนภัส พันธุ์พลกฤต, 2555 : 125)

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะทดลองใช้โมเดลการพัฒนาดังกล่าว โดยนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมจิต

สาธารณะสำหรับเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรม เขต 7 จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ชื่อว่า โปรแกรม การพัฒนาศักยภาพเชิงบวก

2.2 แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนเชิงบวก

การพัฒนาเยาวชนเชิงบวก เป็นการสร้างวิธีคิดใหม่ๆ ที่มีต่อเด็กให้เกิดขึ้น เพื่อลดปัญหาหรือลดปัจจัยการผลัดเด็กออกจากบ้านแล้วไปกระทำความผิด ดังนั้นประเด็นที่สำคัญของ คำว่า เชิงบวก เป็นดังนี้ (ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกาญจนาภิเษก, 2555 : ออนไลน์)

เชิงบวก ไม่ใช่เป็นการตามใจเด็ก แต่เป็นความเข้าใจเด็ก

เชิงบวก เป็นการช่วยเพิ่มพลังและอำนาจให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งไม่ใช่สภาวะไร้อำนาจของผู้ใหญ่

เชิงบวก ไม่ใช่ห้ามการทำโทษ แต่จะทำโทษภายใต้กระบวนการแบบ มีส่วนร่วม หรือร่วมกันสร้างกติกา

เชิงบวก คือ เครื่องมือการทำงานกับเยาวชน ภายใต้สภาวะแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนไปเพื่อเพิ่มต้นทุนเชิงคุณค่าซึ่งจะแปรรูปเป็นพลังที่สามารถรับมือกับปัญหาที่รุนแรงในอนาคตได้

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนเชิงบวก จึงเป็นการพยายามมองการกระทำของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น ด้วยสายตาของความเป็นเด็กและเยาวชน โดยไม่ใช่ความเป็นผู้ใหญ่เข้าไปตัดสิน แต่ใช้ความเป็นผู้ใหญ่เข้าไปดูแล แก้ไข ช่วยเหลือ เพื่อให้เขาก้าวออกมาจากหลุมพรางของปัญหา และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของการเป็นเยาวชนที่ดี ตามแนวทางของสังคมและประเทศชาติ

2.2.1 ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพเชิงบวก ได้แก่

1) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) . นักคิดกลุ่มนี้ให้ความสำคัญของความเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่า มีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน หากบุคคลมีอิสระและเสรีภาพ มนุษย์จะพยายามพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้ มี 2 ทฤษฎี คือ (ทิศนา แจมมณี, 2550 : 43)

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ของมาสโลว์ (Abraham H. Maslow, 1968) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีนี้คือ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติ เป็นลำดับขั้น และต้องการที่จะรู้จักตนเองและพัฒนาตนเอง หลักการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีนี้ เน้นการเข้าถึงความต้องการ

พื้นฐานของผู้เรียน และตอบสนองความต้องการพื้นฐานนั้นอย่างเพียงพอ ให้อิสรภาพ และเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ มีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตามสภาพที่เป็นจริง

3) ทฤษฎีการเรียนรู้ของโรเจอร์ (Carl R. Rogers, 1951) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของทฤษฎีคือ มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้ดี หากอยู่ในสถานะที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการเป็นสำคัญ ควรจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัย ครูควรสอนแบบชี้แนะ โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้เป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของตนเอง ครูคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนอย่างสะดวกจนบรรลุผล

การนำแนวความคิดของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการพัฒนาศักยภาพเชิงบวก ดังนี้ (Abraham H. Maslow, 1968 ; Carl R. Rogers, 1951)

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองเท่าที่จะเป็นไปได้
2. สร้างบรรยากาศที่มีลักษณะอบอุ่นให้เป็นการยอมรับ และพยายามอย่างดีที่สุดที่จะสื่อความรู้สึกของครูที่เชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนได้
3. ครูพยายามทำตัวเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้คอยให้กำลังใจ ตลอดจนเป็นผู้คอยช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้
4. ครูแสดงอารมณ์โกรธ หรือไม่พอใจ กับสถานการณ์ได้ แต่มิใช่แสดงอารมณ์กับตัวเด็ก
5. ครูจะต้องรับรู้หรือมีความรู้สึกกับตนเองในด้านบวกก่อน เพราะคนที่จะเห็นว่าคนอื่นมีความสามารถนั้น จะต้องมองเห็นว่าตนเองเป็นเช่นนั้นก่อน
6. พยายามทำอย่างดีที่สุด ที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาความรู้สึกนึกคิดกับตนเองในด้านบวก และควรหัดเป็นผู้ไวต่อความรู้สึกของเด็ก เช่น พยายามมองทุกสิ่งทุกอย่างให้เห็นดังที่เด็กเห็น สะท้อนให้เห็นว่า ครั้งที่ครูเป็นเด็ก ก็เคยมีความรู้สึกเช่นนั้นเหมือนกัน เช่น ความรู้สึกกลัว ความรู้สึกอาย ความรู้สึกโกรธ เป็นต้น
7. ถ้าเป็นไปได้ จัดเวลาให้เด็กได้มีโอกาสทำความเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของเพื่อนด้วยกัน

8. ฝึกให้เด็กทำความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมของตนเอง โดยวิธีการ ดังต่อไปนี้
- ✓ กระตุ้นให้เด็กเห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนเองได้รับ
 - ✓ ช่วย让孩子สามารถหาตัวเลือกอื่นแทนได้ เมื่อพบกับสถานการณ์ที่ต้องเลือก
 - ✓ ช่วย让孩子ให้น้ำหนักกับตัวเลือกนั้นได้ เช่น ครูให้ตัวเลือกมา 3 ชุด ให้เด็กจัดลำดับพร้อมทั้งให้เหตุผลว่าทำไมจึงจัดลำดับเช่นนั้น
 - ✓ กระตุ้นให้เลือกรายอย่างอิสระ
 - ✓ กระตุ้นให้เด็กได้แสดงออก หรือทำตามสิ่งที่ตนเลือก
 - ✓ ช่วย让孩子มีโอกาสแสดงพฤติกรรมตามที่ตนเองเลือก
9. ในการจัดการเรียนการสอน ให้คำนึงถึง Affective Domain ควบคู่กับ Cognitive Domain ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของกลุ่มมนุษยนิยม

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 เชียงใหม่ โดยใช้โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพเชิงบวก ซึ่งโปรแกรมดังกล่าวคณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีการทำกิจกรรมกลุ่มทางจิตวิทยา ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังทฤษฎี ดังนี้

2.2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มทางจิตวิทยา

1) ทฤษฎีพื้นฐานสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Fundamental Interpersonal Relations Orientations-FIRO) ของ Schutz (1958 อ้างใน ชูชัย สมितिไกร, 2538, หน้า 25) มีความเห็นว่ามนุษย์เรามีธรรมชาติภายในที่คอยผลักดันให้ปรับตัวเข้าหากันและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะความต้องการทางจิตวิทยาที่ผลักดันให้คนเข้ากลุ่มมี 3 ประการ คือ

ประการแรก คือ ความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Inclusion) การได้เข้ากลุ่มเข้าพวกทำให้เรามีความรู้สึกว่าเรามีส่วนร่วม เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เราได้รับการยอมรับ และเป็นที่น่าพอใจต่อใจของคนในกลุ่ม ต่อไปพัฒนาเป็นความรู้สึกว่าตนเองมีเกียรติที่ได้อยู่ในกลุ่มนี้ถ้ากลุ่มไม่ยอมรับตนก็จะดีจากไปและแสวงหากลุ่มใหม่ที่จะยอมรับตนเข้าพวกเข้ากลุ่มด้วย

ประการที่สอง คือ ความต้องการที่จะควบคุมหรือการแสดงอำนาจเหนือผู้อื่นในกลุ่ม การได้เข้ากลุ่มทำให้บุคคลมีสถานภาพ ส่งเสริมให้มีบทบาทที่จะแสดงออกเชิงอำนาจและการควบคุมผู้อื่น

ประการที่สาม คือ ความต้องการเป็นที่รักของคนอื่นภายในกลุ่ม การได้รับความรักจากสมาชิก ทำให้บุคคลเกิดความสุข ปิติ มีอารมณ์มั่นคง และมีความมั่นใจ การได้เข้ากลุ่มทำให้มีมิตร มีผู้คอยช่วยเหลือเกื้อกูล ถ้าไม่ได้อยู่ในกลุ่มก็จะไม่มีลักษณะเหล่านี้

2) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Oriented Theory) ของ Freud มีแนวคิดที่สำคัญคือ เมื่อบุคคลอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มจะต้องอาศัยแรงจูงใจ ซึ่งอาจเป็นรางวัลหรือผลจากการทำงานเป็นกลุ่ม และในการรวมกลุ่มบุคคลจะมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผยหรือพยายามป้องกันปิดบังตนเอง โดยวิธีต่างๆ ซึ่งแนวคิดนี้จะใช้การวิเคราะห์กลุ่มเพื่อช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ได้ดียิ่งขึ้น จากทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม กลุ่มเป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาในกลุ่มสมาชิกทำให้สมาชิกเกิดการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ด้านกาย วาจา ใจ ซึ่งก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ดีและสมาชิกมีโอกาสแสดงออกตามความเป็นจริงเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และมั่นใจเมื่อเข้าสู่กลุ่มจนกระทั่งสมาชิกในกลุ่มสามารถเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น

จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มทางจิตวิทยา

Trotzer, James P. (1977 : 188) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่บุคคลที่ยังไม่คุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียน โดยการจัดโครงการ เช่น ปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ หรือนำไปจัดในรูปแบบของการแนะแนวได้
2. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากประสบการณ์ที่ได้รับจากหลักสูตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของการในการศึกษาเล่าเรียน
3. เพื่อเป็นรากฐานนำไปสู่การให้คำปรึกษารายบุคคล เพราะทำให้นักเรียนคุ้นเคยกับครูแนะแนว ในขณะที่ไปร่วมกับกิจกรรม
4. เพื่อการปรับตัว การบำบัดรักษาและความเจริญงอกงามของบุคคลในกลุ่มนอกจากกิจกรรมกลุ่มยังสามารถนำมาเป็นเครื่องช่วยในการแก้ไขเรื่องส่วนตัวได้ เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ การพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง การปลุกฝังจิตสำนึก เป็นต้น

ประยูรศรี สุยะคุณานันท์ (2539, : 62-63) ได้กล่าวถึงกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า กิจกรรมสามารถนำมาพัฒนาบุคคลได้ หากผู้จัดกิจกรรมเป็นผู้มีความสามารถตลอดจนรู้จักกระบวนการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี

สาเหตุที่เราใช้กิจกรรมกลุ่มนั้นเพราะการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นการฝึกทักษะและประสบการณ์ให้กับผู้รับการฝึก นอกจากปฏิบัติแล้วยังทำให้เกิดความรู้ที่ลึกซึ้งคิดต่างๆ ขึ้นอีก ผลจากการฝึกกิจกรรมจะทำให้บุคคลในกลุ่มนั้นเกิดความซาบซึ้งประทับใจ การนำกิจกรรมกลุ่มไปใช้สามารถแยกตามจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มได้ดังนี้

1. การใช้กิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนเอง จุดบกพร่อง จุดเด่น ปมด้อย ทั้งนี้เพราะว่าการปะทะสัมพันธ์ภายในกลุ่มแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงได้ หรืออาจค้นพบตนเองว่าเป็นบุคคลประเภทใด เพราะได้มีการเปรียบเทียบกับบุคคลในกลุ่มแล้วสามารถบอกตนเองได้

2. การใช้กิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดความเข้าใจบุคคลอื่น บุคคลในกลุ่มได้ทำกิจกรรมพร้อมกันย่อมเกิดการเรียนรู้และรู้จักกันและกันได้ดี การรู้จักกันและกันเป็นสิ่งที่ดีแต่บางครั้งอาจมีผลเสียได้เช่นกัน เช่น การรู้จักคนอื่นในทางไม่ดี หรือรังเกียจ เป็นต้น แต่ในแง่ของกิจกรรมกลุ่มนั้น การรู้จักข้อดีข้อเสียจะเป็นแนวทางทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ เมตตา สงสาร ให้ความช่วยเหลือให้สามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงตัวบุคคลให้ดีขึ้น

3. การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อการพัฒนาการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพราะกิจกรรมกลุ่มต้องอาศัยความสามารถของแต่ละบุคคลในกลุ่ม จึงจะทำให้กิจกรรมกลุ่มบรรลุผลสำเร็จได้ ฉะนั้นการทำงานร่วมกันย่อมต้องพึ่งพาอาศัยกัน นอกจากนี้การสื่อสารของแต่ละบุคคลในกลุ่มควรเป็นสังขธรรม มีความจริงใจ เสียสละ การรู้จักให้และรับ

ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มจึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้และเสริมสร้างประสบการณ์แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจตนเองรวมทั้งผู้อื่น พัฒนาทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักแบ่งปัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และตระหนักถึงความสำคัญของส่วนรวม

ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

Waters, Jane. (1960 : 364) ได้กล่าวถึงประโยชน์ในการจัดกิจกรรมกลุ่มโดยสรุปว่าบุคคลที่ได้รับการฝึกการเข้าร่วมในกิจกรรมกลุ่มจะทำให้เกิดทักษะทางสังคม ทักษะในการทำงาน มีความกล้าแสดงออก และสามารถจัดข้อขัดแย้งในใจได้ นอกจากนี้การเข้าร่วมกิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้สมาชิกได้พัฒนาตนเองในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมตนเอง การรู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับ การรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง การรู้จักสิทธิของตนเองและผู้อื่น เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

ได้ สามารถปรับตนเองให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี และกลุ่มยังเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้บุคคลได้แสดงความสามารถของตนเอง ช่วยให้ผู้คลั่งรู้สึกปลอดภัย

พนม ลิมอารีย์ (ม.ป.ป., : 55-56) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มเป็นที่ช่วยฝึกทักษะในการคิดพิจารณาและแก้ปัญหาต่างๆ โดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทัศนคติ ความคิดเห็น การให้กำลังใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้เป็นการสะท้อนให้สมาชิกได้พิจารณาเห็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงตนเอง

2. กลุ่มช่วยให้สมาชิกรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ให้กำลังใจ ให้ความรัก ให้การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ให้การช่วยเหลือสนับสนุน ซึ่งสมาชิกจะได้รับการฝึกทักษะร่วมกัน

3. กลุ่มเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยให้เกิดขึ้นกับตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมต่างๆ ที่สังคมยอมรับ เมื่อสมาชิกเข้ากลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ร่วมกัน เพราะสมาชิกมีความต้องการแสวงหาการยอมรับจากกลุ่มและต้องการความรักความผูกพันเป็นเจ้าของกลุ่ม

4. กลุ่มเป็นที่ช่วยฝึกทักษะในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น เช่น เด็กวัยรุ่นที่ต้องการคบกับเพื่อนต่างเพศ แต่มีความรู้สึกเคอะเขิน หากเด็กได้เข้าร่วมการทำกิจกรรมกลุ่มมีการกระทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ปฏิบัติกิจวัตรต่างๆ จะค่อยๆ หดไป

ขนาดของกลุ่ม

Verney, Thomas R. (1974 : 88) กล่าวว่าขนาดของกลุ่มควรมีขนาดเล็กเพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระ โดยทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องเกรงใจกันมาก ทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง กลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน ไม่ควรเกิน 15 คน ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมที่สุดควรมีจำนวนสมาชิก 9-10 คน จึงจะทำให้ทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

Trotzer, James P. (1977 : 121) กล่าวว่าขนาดของกลุ่มนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และรูปแบบของกลุ่มรวมทั้งธรรมชาติและวุฒิภาวะของสมาชิกกลุ่มและจากประสบการณ์ของพวกเขาพบว่ากลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 8-12 คน จะช่วยให้เกิดบรรยากาศของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ดังนั้นขนาดของกลุ่มที่จะทำให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้นควรมีสมาชิกกลุ่ม 8-12 คน เพื่อให้ผู้นำกลุ่มดำเนินกลุ่มให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วม

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้เด็กและเยาวชนกลุ่มทดลองจำนวน 30 คน เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมคือเพื่อการส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชนฯ ซึ่งจะทำให้เด็กและ

เยาวชนสามารถเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ซึ่งกันและกันภายในกลุ่มได้ดี ประกอบกับใช้ผู้ช่วยดำเนินกิจกรรมประจำทุกกลุ่มย่อยของการดำเนินกิจกรรม จึงทำให้สามารถดูแลเด็กและเยาวชนได้อย่างทั่วถึง

เทคนิควิธีการที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541, : 397-398) ได้เสนอเทคนิคที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มไว้อย่างสอดคล้องกัน ดังนี้

1. เกม (Game) การใช้กิจกรรมเกม เป็นการให้สมาชิกเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่ผู้เล่นยินยอมตกลงกันที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขหนึ่งเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งมักจะมีผลในรูปแบบการแพ้ ชนะ การเล่นเกมจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้ยุทธวิธีต่างๆ ที่จะเอาชนะอุปสรรคต่างๆ และได้ฝึกฝนเทคนิคและทักษะที่ต้องการ รวมทั้งช่วยให้เกิดความสนุกสนาน

2. บทบาทสมมุติ (Role-Play) การใช้กิจกรรมกลุ่มแบบบทบาทสมมุติ โดยใช้ตัวละครที่สมมุติขึ้นจากสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งที่ใกล้เคียงความเป็นจริง มาเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม โดยให้แสดงบทบาทสมมุตินั้นๆ และแสดงความรู้สึกนึกคิดนั้นออกมา วิธีการนี้ช่วยให้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและผู้อื่น ได้อย่างลึกซึ้ง และช่วยให้เข้าถึงบทบาทที่ต่างไปจากตน

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นการใช้กรณีหรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง มาดัดแปลงและใช้เป็นสื่อ ตัวอย่าง หรือเครื่องมือ ในการศึกษาวิเคราะห์หรืออภิปรายร่วมกัน เป็นการช่วยฝึกฝนในการแก้ปัญหาหลายๆ แบบ วิธีการนี้ช่วยให้คิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน นอกจากนี้ยังช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการใช้สถานการณ์ที่จำลองขึ้นให้เหมือนจริงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมาเป็นเครื่องมือ โดยให้เข้าไปอยู่ในสถานการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ และใช้ข้อมูลความเป็นจริงตามสภาพการณ์นั้น ในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ในสถานการณ์จำลอง ทำให้ได้ทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่ในชีวิตจริงอาจไม่กล้าแสดง การใช้สถานการณ์จำลองจะช่วยให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งในองค์ประกอบที่ซับซ้อนขอความเป็นจริง

5. กลุ่มย่อย (Small Group) การใช้กลุ่มย่อยช่วยเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง รวมทั้งให้สมาชิกได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน คือ ได้เรียนรู้ความรู้สึก พฤติกรรมการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ การเรียนรู้บทบาทหน้าที่ การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจร่วมกัน การใช้เทคนิคกลุ่มย่อยมีหลายวิธีด้วยกันแล้วแต่ผู้จัดจะคิดค้น แต่นิยมใช้จะเป็นกลุ่มระดมสมอง

จากที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า เทคนิคและวิธีการ เครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่มนั้นมีหลากหลาย ในการเลือกใช้เทคนิคและวิธีการใดๆ ควรคำนึงถึงหลักการ วิธีและกระบวนการแต่ละแบบตามความเหมาะสม และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของสมาชิกเพื่อให้จัดกิจกรรมกลุ่มบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยทำการส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 7 จังหวัดเชียงใหม่ ตามโปรแกรมการพัฒนาศักยภาพเชิงบวกโดยใช้วิธีการกิจกรรมกลุ่มทางจิตวิทยา ซึ่งได้ดำเนินการทางเทคนิคการทำกิจกรรมกลุ่ม เช่น เกม บทบาทสมมุติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลอง และ กลุ่มย่อย เป็นต้น

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

พานิชย์ เชนฐสิงห์ (2545, อ้างถึงใน ชัชพงษ์ พงษ์สุวรรณ, 2549 :11) กล่าวว่านับแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิดเป็นเรื่องที่อาจารย์ประเทศทั้งหลายให้ความสนใจกันมากและนับวันจะมากขึ้นไปเรื่อยๆ เพราะเหตุที่ว่ากรณีเด็กและเยาวชนกระทำผิดมีอัตราสูงขึ้นกว่าเดิมหรือลักษณะความผิดนับวันจะเพิ่มความร้ายแรงไปทุกที และต่างก็ตระหนักดีว่าเด็กและเยาวชนทั้งหลายจะต้องเข้ารับภาระหน้าที่ในทางสังคมแทนผู้ใหญ่รุ่นปัจจุบันในวันข้างหน้า ฉะนั้น จึงควรเป็นผู้ที่พร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันปัญหาเรื่องเด็กเถรหรือเด็กกระทำผิดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง รัฐบาล องค์การเอกชน ตลอดจนประชาชนที่มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมทั้งหลายต่างก็ตระหนักดีว่า ควรจะให้การศึกษาค้นคว้าและพิจารณาหาทางป้องกันและแก้ไขกันอย่างจริงจัง ก่อนที่ปัญหาจะลุกลามไปยิ่งกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

การที่ปัญหาของเด็กและเยาวชนกระทำผิดนับวันจะยิ่งมีมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้มีสาเหตุเพราะเด็กและเยาวชน มีอัตราสูงหรือลักษณะการกระทำผิดร้ายแรงขึ้น แต่เนื่องจากว่าพฤติกรรมฝ่าฝืนระเบียบซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะความประพฤติเถร สภาพความเป็นอยู่ทางสังคม และลักษณะประจำตัวของบุคคลที่กระทำ หรืออีกในหนึ่งคือองค์ประกอบทางสังคมและสภาวะความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมเปลี่ยนแปลงไป การพัฒนาบุคลิกภาพ อุปนิสัย ความเชื่อ เหตุจูงใจต่างๆ ที่ล่อๆก็ตัวขึ้น ในชีวิต และ ความเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจซึ่งเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด กระทำในสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ มีพฤติกรรมที่เป็นการขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีและศีลธรรมอันดีของส่วนรวม

ดังนั้น จึงมีการช่วยเหลือให้กลับตัวเป็นคนดี และกลับเข้ามาอยู่ในสังคมของคนดีได้อย่างเดิม โดยที่หลายๆฝ่ายร่วมมือกัน เพราะตระหนักดีว่าการกระทำผิดเป็น โรคชนิดหนึ่งที่สามารถรักษาให้หายได้ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชน แต่ละคน

2.3.1 ความหมายของเด็กและเยาวชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของเด็กและเยาวชน ไว้ดังนี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ถึงยี่สิบห้าปีบริบูรณ์

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 4 ได้กำหนดว่า

“เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายถึง บุคคลอายุเกินกว่า 15 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง 18 ปี

อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายหมายอาญา กำหนดว่า เด็กอายุไม่เกิน 10 ปี กระทำความผิด ไม่ต้องรับโทษ แต่ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73) ดังนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีอำนาจพิจารณาพิพากษา เฉพาะคดีอาญา ที่มีข้อกล่าวหาว่า บุคคลอายุเกินกว่า 10 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปี บริบูรณ์ กระทำความผิดเท่านั้น (สกุลสุข หอพิบูลสุข, 2555: ระบบออนไลน์)

สุพัตรา สุภาพ (2540 : 45) ได้กล่าวถึงเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ไว้ว่า การกระทำความผิดของเด็ก เป็นการละเมิดกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งอาจกระทำไปเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เกะกะเกร็กคคะนอง หรืออาจจะปรับปรุงตนเองให้เข้ากับระบบของสังคม ด้วยเหตุนี้จึงไม่นิยมเรียกการกระทำผิดว่าเป็นอาชญากรรม แต่เรียกว่า การกระทำผิดของเด็ก

เรื่องชัย บุญศักดิ์ (2538: 6) ได้ให้ความหมาย เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด (Juvenile Delinquency) หมายถึง เด็กและเยาวชนผู้ซึ่งมีส่วนเข้ามาพัวพันกับสถาบันหรือหน่วยงานที่เป็นฝ่ายบังคับใช้กฎหมาย อันเนื่องมาจากการกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย

Burt (อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2534 : 80) ได้ให้ความหมายเด็กและเยาวชนกระทำความผิดว่า หมายถึง การที่เด็กมีความประพฤติเอนเอียงไปในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมร้ายแรงถึงขนาดที่กลายเป็นเป้าหมายสำหรับบ้านเมืองที่จะเข้าดำเนินการแล้ว ย่อมถือว่าเป็นผู้กระทำความผิด

สรุปได้ว่า การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน หมายถึง การกระทำที่ขัดต่อกฎหมาย ซึ่งอาจกระทำโดยเจตนา หรือไม่เจตนา หรือเกิดจากการลึกลับระแวง หรือถูกชักจูง ก็ตาม ส่งผลให้เด็กและเยาวชนได้รับโทษตามกฎหมาย

2.3.2 องค์ประกอบสำคัญของหลักการการดูแลเด็กกระทำผิด

วิชา มหากุณ, (2538 : 12) ได้แสดงทัศนะว่า หลักการที่ถูกต้องในการดูแลเด็กกระทำผิดต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ

1. Accountability หรือ ความรับผิดชอบ ซึ่งก็คือ “ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” นั่นเองต้องทำให้เด็กรู้ว่าตนทำอะไรผิด และต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งจะแก้ไขการกระทำผิดของตน

2. Competency คือ ความรู้ความสามารถ โดยต้องดึงความรู้ความสามารถของเด็กกระทำผิดออกมาให้ได้ เพราะเด็กที่กระทำผิดนั้นเป็นเด็กที่มีศักยภาพสูงมาก แต่ใช้ศักยภาพในทางที่ผิด การที่ได้เด็กกระทำผิดในสถานพินิจฝึกอบรมหรือฝึกอาชีพ โดยไม่ได้ทำให้เขารู้จักความรับผิดชอบจะทำให้เขามีศักยภาพในการกระทำผิดสูงขึ้นอีก

3. Public Safety การที่ควบคุมตัวเด็กกระทำผิดไว้ในสถานพินิจหรือการคุมประพฤติโดยไม่ได้ไปเยี่ยมบ้านหรือสอดส่องดูแลเขาที่บ้านย่อมไม่มีประโยชน์ เพราะหากเด็กมีปัญหาหรือจะกระทำผิดซ้ำอีกก็จะสามารถรู้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา หรือให้ความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่

2.3.3 ลักษณะการกระทำผิด

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น มีลักษณะของการกระทำความผิด ดังที่ สมัย สิริทองถาวร (2541; สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่, 2545) กล่าวไว้ดังนี้

1. ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ได้แก่ ลักทรัพย์ พยายามลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ พยายามวิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ พยายามชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ พยายามปล้นทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ พยายามกรรโชกทรัพย์ ล้อโกงทรัพย์ ขกยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ รับของโจร

2. ความผิดเกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา พยายามฆ่าผู้อื่น ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียหาย จุลมุนต่อผู้เป็นเหตุให้ผู้อื่นตาย ทำร้ายร่างกาย พยายามทำร้ายร่างกาย มั่วสุมตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บ จุลมุนต่อผู้เป็นเหตุให้ผู้อื่นบาดเจ็บ เป็นต้น

3. ความคิดเกี่ยวกับเพศ ได้แก่ ภาระงานอาจารย์ ข่มขืน ภาระทำชำเรา พยายามข่มขืน และกระทำชำเรา พรากผู้เยาว์ โทรมหญิง พยายามทำความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น

4. ความคิดเกี่ยวกับสิ่งเสพติด ได้แก่ เสพยาเสพติด มียาเสพติดไว้ในครอบครอง จำหน่ายยาเสพติด เป็นต้น

5. ความคิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประเทศ เสรีภาพ ชื่อเสียง และการปกครอง ได้แก่ ช่องโจร วางเพลิง ทำให้เกิดไฟไหม้ หมิ่นประมาท ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ฟ้องเท็จ เบิกความเท็จ อาวุธปืนกระสุนปืน วัตถุระเบิด การพนัน กักขังหน่วงเหนี่ยว ขับรถประมาท ขับรถโดยไม่ได้รับอนุญาต หลบหนีเข้าเมือง เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าเยาวชนที่กระทำความผิดมีพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเอง และสังคมส่วนรวม ซึ่งเป็นเรื่องที่ ควรตระหนักและหาวิธีการป้องกันและแก้ไขต่อไป

2.3.4 สาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

โกศล วงศ์สวรรค์ และคณะ (2543 : 245-252) ได้กล่าวถึงสาเหตุแห่งการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชนว่า มาจากปัจจัยต่างๆ โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.) ปัจจัยภายใน คือ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุมาจากตัวเด็กและเยาวชน ได้แก่ สาเหตุทางชีวภาพ และด้านจิตใจ

1.1 สาเหตุด้านชีวภาพ คือ ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น ความบกพร่องของสมอง หรือต่อมต่างๆ ซึ่งอาจเป็นโดยกำเนิดทางกรรมพันธุ์ หรือเกิดจากโรคหรือถูกทำร้าย หรืออุบัติเหตุต่างๆ เป็นต้น

1.2 สาเหตุทางด้านจิตใจ คือ ความบกพร่องทางจิตใจ เช่น จิตผิดปกติ มีความวิปริตทางความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และแสดงออกมาในลักษณะบุคลิกภาพที่ผิดปกติ ความบกพร่องทางจิตใจ นี้ อาจมีสาเหตุมาแต่กำเนิด โดยพันธุกรรม หรือจากการอบรมเลี้ยงดู หรือเผชิญกับเหตุการณ์ร้ายแรงในชีวิต เป็นต้น สาเหตุทั้งหลายเหล่านี้ ทำให้เด็กและเยาวชนมีความบีบคั้น กดดัน ขัดแย้งในใจ จนกลายเป็นการเก็บกด ถดถอย หรือแรงขับที่จะแสดงออกมาในพฤติกรรมที่รุนแรง เป็นต้น

จากการศึกษาทางจิตเวช พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทาง อาญาส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากด้านจิตใจและอารมณ์เป็นสำคัญ คือ มีพื้นเพของอารมณ์ไม่ปกติ แปรปรวน หว่นไหวง่าย หุนหันพลันแล่น พลุ่พลุ่และรุนแรง มีสภาพจิตใจที่อ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง ไม่มั่นคง ไม่หนักแน่น อดทนในการยอมรับสภาพและเผชิญปัญหา เหตุการณ์ต่างๆ หรือมีสภาวะจิตใจไม่สมดุลกับการ

เจริญเติบโตทางร่างกาย สภาพแวดล้อมและครอบครัว ทำให้เกิดความกดดัน บีบคั้นจิตใจเป็นเวลานาน จนทำให้มีบุคลิกภาพหดถอย รู้สึกต่ำต้อย มีปมด้อย หรือมีบุคลิกภาพก้าวร้าว ชอบความรุนแรง สิ่งต่างๆ อันมีผลร้ายต่อจิตใจจะถูกสั่งสมและหล่อหลอมผสมผสานรวมกัน จนกลายเป็นนิสัย สันดาน การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดได้ง่าย

2.) ปัจจัยภายนอก หมายถึง สาเหตุจากภายนอกที่มีส่วนผลักดันหรือชี้้นำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด คือสาเหตุทางด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งถือว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่สุด อาจแบ่งเป็น 4 ประการ คือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางครอบครัว ครอบครัวมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการปรับตัวทางสังคมของเด็ก อันมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ครอบครัวเป็นสถาบันแห่งแรกในการสร้างนิสัย ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติ การมองโลกทั้งแง่บวกและแง่ลบของเด็ก โดยปกติครอบครัวที่เป็นปกติสุขย่อมจะทำให้สมาชิกในครอบครัวมีสุขภาพจิตดี ในทางตรงกันข้าม หากครอบครัวไม่ปกติสุข สมาชิกในครอบครัวก็มีสุขภาพจิตไม่ดี เป็นผลทำให้บุคลิกภาพไม่ดี นำไปสู่การมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและกลายเป็นการกระทำผิดในที่สุด ในขณะเดียวกัน ครอบครัวที่เสื่อมศีลธรรม มีแต่สิ่งชั่วร้าย เลวทราม เช่น บิดามารดาคิดยาเสพติด หรือมีลักษณะเป็นช่องโง่ เด็กซึ่งเติบโตขึ้นมาในสภาพแวดล้อมนี้ อาจจะประพฤติดัวเป็นอันธพาล เกะกะเกร และมิอาจมีพัฒนาการที่ดี ดังนั้น ปัจจัยทางครอบครัวจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลต่อความประพฤติและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนอย่างมาก

2.2 สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา โรงเรียนเป็นสถาบันของเด็กและเยาวชนในการฝึกการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบุคคลในสังคม มิใช่เพียงแต่มีหน้าที่อบรมสั่งสอนให้มีความรอบรู้ในด้านวิชาการแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีหน้าที่ ในการอบรมสั่งสอนปลูกฝังนิสัยและจิตใจอันดีงาม เพื่อจะได้เป็นคนดีมีศีลธรรม สุขภาพ อ่อนน้อม รู้จักอดทน เสียสละ รู้จักร่วมมือกับหมู่คณะ มีทัศนคติที่ดี ดังนั้น โรงเรียนจึงเป็นสถาบันที่สำคัญที่จะกำหนดแนวทาง หรือเป็นแบบอย่างของความประพฤติให้แก่เด็กและเยาวชน ดังนั้นสถาบันโรงเรียน จำเป็นต้องสร้างเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความประพฤติที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม รู้จักการรับ และการให้ด้วยความสำนึกในแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่าของประเทศต่อไป

2.3 สิ่งแวดล้อมทางด้านละแวกบ้านและชุมชน สภาพของสังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อความประพฤติของเด็กที่อยู่ในละแวกบ้านมาก ชุมชนมีความประพฤติและวัฒนธรรมในทางใด บุคคลในชุมชนนั้นก็มักมีความประพฤติไปในทางเดียวกัน มิฉะนั้นก็จะเข้าอยู่ร่วมกลุ่มกับเขาไม่ได้ แต่มีข้อสังเกตว่า สิ่งแวดล้อมนี้มีผลกระทบต่อบุคคลแต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพที่ได้รับการหล่อหลอมมา

จากครอบครัวเป็นสำคัญ แต่ก็มีอิทธิพลต่อบุคคลในชุมชนนั้นมาก มนุษย์เราจะต้องปรับตัวอยู่ทุกขณะ เพื่อที่จะเข้ากันได้ดีกับบุคคลส่วนใหญ่ในชุมชนนั้น ในลักษณะคล้ายคลึงกัน เด็กและเยาวชนที่เกิดและเติบโตขึ้นในชุมชนที่ไม่ดี จึงมีโอกาสรับสิ่งที่ไม่ดีเข้าไปในบุคลิกภาพได้มาก ซึ่งโดยทั่วไปนั้น เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่ มาจากครอบครัวที่มีปัญหา ขาดความสุข เด็กจึงใช้ชีวิตอยู่นอกบ้านมากกว่าในบ้าน โดยมีผู้ตามแก๊ง ตามแหล่งมั่วสุมอบายมุข เสพของมีเงินเมา และสารเสพติดต่างๆ สภาพแวดล้อม จึงเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ชักนำเด็กและเยาวชนให้กระทำความผิดได้

2.4 สื่อสารมวลชน ประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสืออ่านเล่น นับว่ามีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเด็กมาก แม้จะมีสาเหตุแห่งการกระทำผิดโดยตรงก็ตาม แต่ก็ เป็นผลทางอ้อมที่โน้มน้าวจิตใจและทัศนคติของเด็กให้เห็นผิดเป็นชอบได้ เด็กซึ่งชอบเลียนแบบอยู่แล้ว เมื่อเด็กได้เห็นตัวอย่างจากภาพยนตร์ โทรทัศน์ หรือหนังสืออ่านเล่น ก็เก็บเอาไปเลียนแบบ เพราะเด็กวัยรุ่นที่อ่อนต่อความนึกคิด ในทางผิดชอบชั่วดี ย่อมจะเอาอย่างการกระทำนั้นๆ และรับค่านิยมที่ผิดๆเอาไว้

สรุปได้ว่า สาเหตุแห่งการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในตัวเยาวชนเองและปัจจัยภายนอก ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสื่อมวลชน เป็นต้น ซึ่งสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเยาวชน ที่เป็นปัจจัยภายนอกนั้น เป็นเรื่องที่ยากแก่การควบคุม แต่สาเหตุอันเกิดจากปัจจัยภายใน ได้แก่ สาเหตุทางด้านชีวภาพ และสาเหตุทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะสาเหตุด้านจิตใจ อันเกิดจากการได้รับความบีบคั้น กดดัน ขัดแย้งในใจ จนกลายเป็นการเก็บกด ถดถอย หรือแรงขับที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง และส่งผลกระทบต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นการกระทำที่เป็นความผิดนั้นผู้วิจัยคิดว่า ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนไม่ให้กระทำผิด หรือกระทำผิดน้อยลงได้ด้วยการใช้โปรแกรมการพัฒนา ศักยภาพเชิงบวก

2. 3.5 ทฤษฎีการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

1) ทฤษฎีว่าด้วยสาเหตุทางจิต

ผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาหลายท่าน ได้กล่าวถึง การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ไว้ดังนี้ เออร์ คอฟแมน (Irving Kaufman, อ้างใน สุชา จันทน์เอม. 2541 : 10-11) ผู้พิพากษาในเมืองบอสตันกล่าวว่า จากประสบการณ์เด็กกระทำผิดที่ผ่านมา ความรู้สึกด้านจิตใจและนิสัยใจคอของ แต่ละบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ โดยท่านสรุปย่อ ๆ ให้ฟังว่า เด็กที่กระทำผิดนั้นเป็นผลมาจาก

1. ขาดการอบรมจากพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ตายหรือมีสภาพบ้านแตก หรือไม่อบรมลูกพอเพียง จึงทำให้จิตใจเด็กแข็งกระด้าง
2. มีพัฒนาการทางเพศ ทำให้รู้สึกไม่สบายใจหรือเป็นทุกข์

3. มีความเห็นแก่ตัวจึงเป็นทุกข์

ส่วนมากเด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดมักจะมาจากบ้านแตก หรือพ่อแม่อารมณ์ไม่ดี พ่อแม่ที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม เด็กจึงมีความรู้สึกขาดพ่อแม่ การที่เด็กกระทำผิดจึงมีสาเหตุจากความรู้สึกขาดพ่อแม่ จากสาเหตุดังกล่าวนักจิตวิทยาเห็นว่าเด็กพวกนี้จะมองโลกในแง่ร้าย เพราะรู้สึกว่าตนเองได้รับการดูถูกจากสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์จะน้อย เด็กจะระราน ขอบการต่อสู้ หรือเด็กที่ชอบขกตัวเองมักจะมีความรู้สึกระวนระวายใจ เด็กกลุ่มนี้จะรู้สึกว่าในชีวิตของเขา เขาไม่ได้รับอะไรที่ปรารถนาเลย

เจคิน (Jekins, อ้างใน สุชา จันทน์เอม, 2541 : 11) ได้ทำการสังเกตเด็กวัยรุ่นที่ทำผิด และให้ข้อสังเกตว่า เด็กวัยรุ่นที่กระทำผิดส่วนใหญ่มักจะเกิดจากจิตใจที่สับสน วุ่นวาย เพราะขาดความสัมพันธ์อย่างอบอุ่น ถูกทอดทิ้งให้อยู่โดดเดี่ยวไม่มีการควบคุม และลักษณะการกระทำผิดก็มักจะรวมกลุ่มกับเพื่อนที่มีปัญหาคล้ายๆกัน

2) ทฤษฎีวิวัฒนาการย่อย

อัลเบิร์ต เค. โคเฮน (Albert K. Cohen, 1994) อธิบายว่า การปฏิบัติของเด็กอาจจะขัดแย้งกับแนวทางของผู้ใหญ่ในสังคมนั้น กล่าวคือ เด็กเหล่านั้นจะเรียนรู้เฉพาะวัฒนธรรมย่อยของคน เช่น ส่วนงานการสนทนา การแต่งกาย การไว้ทรงผม หรือการแสดงดนตรี เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมย่อยของเด็กเหล่านี้อาจจะขัดแย้งกับทัศนคติของผู้ใหญ่ คือผู้ใหญ่เห็นว่าไม่ดีไม่งาม กลุ่มเด็กพวกนี้จึงเกิดปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้กลุ่มเด็กจึงหันเข้ามา รวมกลุ่มกัน และจะสร้างแบบแผนแห่งพฤติกรรมของตนขึ้นมา ซึ่งพวกเขาคิดว่าจะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้

โคเฮน (Cohen, 1994) เชื่อว่า การกระทำผิดของเด็กวัยรุ่นนั้นเป็นการตอบสนองต่อปัญหาของแต่ละคน ซึ่งคนเราทุกคนเกิดมามีปัญหาด้วยกันทั้งนั้น ถ้าครอบครัวเข้มงวดกวดขันเด็กมากเกินไปเด็กจะหาทางออกโดยการไปพบปะกับเข้ากลุ่มกับเพื่อนฝูงนอกบ้าน แล้วช่วยกันสร้างแบบแผนพฤติกรรมของตนเองขึ้นใหม่เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง และแบบของความประพฤติเช่นนี้จะถ่ายทอดสืบต่อกันไปจากเด็กคนหนึ่งไปเด็กคนหนึ่งที่เข้าร่วมในกลุ่ม

ในทางจิตวิทยา เด็กวัยรุ่นที่มีปัญหามักจะชอบทำของเสียหาย หรือพอใจที่จะเห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์ยากและพอใจที่จะฝ่าฝืนสิ่งที่ห้ามไม่ให้กระทำทั้งหลาย ดังนั้น ในวัฒนธรรมของเด็กจึงมีแนวโน้มไปในทางที่จะเป็นปรปักษ์ต่อกฎระเบียบแบบแผนของสังคมส่วนใหญ่

3) ทฤษฎีว่าด้วยลักษณะของบุคคลเป็นสาเหตุ หรือองค์ประกอบในตัวบุคคลที่บกพร่องไม่สมประกอบเป็นสาเหตุ

สภาพที่ได้จากกรรมพันธุ์บางคนก็มีข้อบกพร่องทางร่างกายแต่เขาวัวัย แต่ไม่ได้หมายความว่ากรรมพันธุ์แต่เพียงอย่างเดียวเป็นผลโดยตรงเพราะไม่ได้เกิดมาเป็นอาชญากรแต่กำเนิด ลักษณะร่างกายที่ดี ลักษณะปัญญาที่ดี ลักษณะอารมณ์ที่ดี และลักษณะอื่น ๆ ก็หาได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เด็กเป็นอาชญากรไม่เว้นแต่สิ่งเหล่านี้แปรปรวนหรือบกพร่อง หรือพิการถึงขนาดที่บุคคลไม่อาจมีความสัมพันธ์กับสังคมหรือสิ่งแวดล้อม และไม่อาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับบุคคล หรือกลุ่มอื่นได้ เฉพาะในเหตุนี้เท่านั้นที่อาจจะเป็นมูลเหตุให้คนทำผิด

นอกจากนี้ เรคเลส (Reckless, อ้างใน Albert K. Cohen, 1994) ยังกล่าวว่า มีแรงอยู่สามแรงที่ผลักดันให้คนคอยกระทำความผิด ได้แก่

1. แรงกดดันทางด้านสังคม (Social pressures) อันได้แก่ ความขัดแย้ง การทะเลาะกันภายในครอบครัว การถูกเอาเปรียบ การขาดโอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพ การมีฐานะที่ไม่ทัดเทียมกันและระบบของความมีชนชั้น ตลอดจนความไม่เป็นธรรมต่างๆ ในสังคม
2. แรงดึงดูดทางสังคม (Social pull) อันได้แก่ การคบเพื่อนเลว การเข้าร่วมกลุ่มกับผู้ที่กระทำความผิด การถูกชักจูง ชักชวนหรือเชิญชวนจากผู้อื่นให้กระทำความผิด และการโฆษณาชวนเชื่อต่างๆ
3. แรงปรารถนาภายใน (Inner pushes) ได้แก่ ความไม่พอใจ ความผิดหวัง ความเกลียด ความโกรธ ความเกลียด ความกลัว ความก้าวร้าว ความอยากรวย อยากมีเกียรติ ความชิงดีชิงเด่น ความต้องการอย่างแรงกล้าและทันทีทันใด ความรู้สึกต่ำต้อย ความวิตกกังวล และอื่นๆ

ถ้าหากสามแรงดังกล่าวข้างต้นนั้นอยู่นอกโลกของการควบคุม นั้น ก็จะทำให้คนเรากระทำความผิดได้และกลายเป็นอาชญากรในที่สุด

2.3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด พบว่า ได้มีนักวิจัยหลายท่านที่ได้ทำการศึกษาไว้เช่น ไพรัตน์ รุจิรานุกุล (2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง การทดลองใช้โปรแกรมการให้การศึกษาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง เพื่อสร้างอัตตลักษณ์แห่งความสำเร็จ ของเยาวชนกระทำผิดชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษาเยาวชนกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ. พิศนีย์ ลักษณะภิชนัช และคณะ (2551) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้ทำ

วิจัยเรื่อง การประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชนกับการลดปริมาณคดีการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน. สรรกมล กรนุ่ม (2544) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปรับพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในคดียาเสพติดให้โทษ โดยวิธีการชุมชนบำบัดของสถานฟื้นฟูบ้านอุเบกขา กองแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง กระทรวงยุติธรรม และ นันทิยา วชิรลาภไพฑูรย์ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเพิ่มระดับความสามารถในการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรคโดยการเรียนรู้พฤติกรรมและการเผชิญและฟื้นฝ่าอุปสรรค : กรณีศึกษาเยาวชนกระทำผิดชาย เป็นต้น

จากผลงานวิจัย ดังกล่าว พบว่า เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาศักยภาพภายในตนให้ดีขึ้นได้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริง การประชุมกลุ่มครอบครัว การทำชุมชนบำบัด และการให้เรียนรู้พฤติกรรมและการเผชิญปัญหาและฟื้นฝ่าอุปสรรค เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษายังไม่พบว่า มีผู้ใดได้ทำการศึกษาเพื่อการส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะในเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด โดยใช้โปรแกรมการพัฒนาศักยภาพเชิงบวก ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาในเรื่องดังกล่าว